

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-01; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-31
Telex: 816-436

BD/154/13/88

OPINIA PUBLICZNA
O INSTYTUCJACH I ORGANIZACJACH SPOŁECZNO-POLITYCZNYCH
ORAZ OSOBACH AKTYWNYCH W ŻYCIU PUBLICZNYM KRAJU

Komunikat z badań

Maj 1988 r.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono wyniki majowego sondażu¹ społecznego zaufania do instytucji i organizacji odgrywających ważną rolę w życiu społeczno-politycznym kraju oraz opinii o ludziach aktywnych w życiu publicznym na tle rezultatów badań przeprowadzonych od listopada '87 wśród dorosłej ludności (na próbach dobranych według tych samych reguł) oraz wśród młodzieży².

W poprzednich doniesieniach³ informowaliśmy o nasilającej się tendencji spadku zaufania do instytucji i organizacji politycznych oraz osłabieniu sympatii wobec kluczowych postaci sceny politycznej. Przypomnijmy, że cezurą był okres poprzedzający referendum, kiedy to nastąpiło gwałtowne załamanie się nastrojów społecznych, pogłębione w lutym br. przez operację cenową.

1. Zaufanie do instytucji, organizacji i grup odgrywających ważną rolę w życiu publicznym

W badaniach CBOS miarą zaufania (bądź jego braku) do określonej instytucji, organizacji czy grupy jest odpowiedź na pytanie, czy jej działalność dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami. Z tego punktu widzenia respondenci oceniali kilkanaście podstawowych w życiu społecznym i politycznym kraju instytucji, organizacji i grup. Przedstawione w tabeli 1 dane wskazują, że w okresie luty-maj '88 nie zaszły istotne zmiany w sposobie ich oceniania - krytycyzm społeczeństwa jest wciąż duży, utrzymuje się kryzys zaufania. Wystąpiły jednak pewne tendencje sygnalizujące zmianę charakteru ustosunkowań wobec niektórych organizacji i sił. W sześciu ostatnich miesiącach sys-

¹ Badanie zrealizowano w terminie 18-22 maja '88 na reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłej ludności Polski (1489 osób).

² Badanie przeprowadzono w terminie 25-29 kwietnia 1988 r. na ogólnopolskiej próbie losowej uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych (1292 osoby).

³ Opinia publiczna o instytucjach i organizacjach społeczno-politycznych oraz politykach. CBOS grudzień 1987 r. Opinie o instytucjach i organizacjach społeczno-politycznych oraz o osobach aktywnych w życiu publicznym kraju. CBOS marzec 1988 r.

Tabela 1

w procentach

Instytucje i organizacje	Deklarujący											
	zaufanie				nieufność				brak oceny			
	XI '87	II '88	V '88	różnica XI '87 -V '88	XI '87	II '88	V '88	różnica XI '87 -V '88	XI '87	II '88	V '88	różnica XI '87 -V '88
Sejm	70,7	69,2	69,9	-0,8	16,7	18,5	18,0	+1,3	12,6	12,2	12,1	-0,5
Rada Państwa	64,7	59,7	61,3	-3,4	18,2	21,1	19,8	+1,6	17,1	19,1	18,7	+1,6
Rząd, Rada Ministrów	63,0	51,5	51,4	-11,6	24,0	34,7	33,8	+9,8	13,0	13,8	14,8	+1,8
PRON	46,3	38,9	36,4	-9,9	28,4	33,8	33,6	+5,2	25,3	26,9	30,0	+4,7
Rada Konsultacyjna przy przewodniczącym Rady Państwa	39,6	-	37,3	-2,3	15,4	-	17,4	+2,0	44,3	-	45,0	+0,7
PZPR	44,3	34,4	35,4	-8,9	37,0	45,8	42,4	+5,4	18,7	19,6	22,2	+3,5
Związki zawodowe	47,3	52,2	56,6	+9,3	30,5	27,9	24,4	-6,1	22,2	19,7	18,7	-3,9
Kościół	78,8	77,1	74,1	-4,7	13,0	12,1	12,9	-0,1	8,2	10,6	12,9	+4,6
Opozycja - przeciwnicy PZPR	16,3	21,4	21,8	+5,5	45,0	38,7	42,3	-2,7	38,7	39,6	35,7	-3,0
Wojsko	75,0	68,5	66,2	-8,8	13,8	16,3	18,6	+4,8	11,2	15,1	15,2	+4,0
Milicja	53,0	48,8	48,1	-4,9	31,5	33,8	32,2	+0,7	15,5	17,3	19,7	+4,2
Telewizja	52,2	57,6	53,5	+1,3	34,8	27,7	29,5	-5,3	13,0	14,6	17,8	+4,8

Uwaga - W tabelach 1 i 2 pominięto braki danych, stąd odsetki deklarujących zaufanie, nieufność i brak oceny nie sumują się do 100.

tematycznie wzrastają notowania związków zawodowych oraz - choć w mniejszej skali - opozycji politycznej rozumianej jako przeciwnicy PZPR. Również w przypadku telewizji odsetek ocen pozytywnych obecnie jest wyższy niż w listopadzie 1987, w porównaniu jednak ze stanem w lutym bieżącego roku nastąpił regres.

Jedyną w zasadzie instytucją polityczną, wobec której zaufanie społeczne utrzymuje się na niezmiennie wysokim poziomie, jest Sejm PRL.

Od listopada 1987 występuje tendencja spadkowa pozytywnych ocen PRON, Kościoła i wojska. W przypadku wojska wzrasta zarazem odsetek ocen negatywnych.

W maju br. osłabła tendencja do obniżania się zaufania do Rady Państwa, rządu, PZPR i milicji. W odniesieniu do Rady Państwa i PZPR odnotowano przy tym niewielki wzrost odsetka ocen pozytywnych.

Spośród dwunastu instytucji, organizacji i grup tylko wobec PZPR i opozycji politycznej częściej deklarowano nieufność niż zaufanie. W przypadku PZPR przewaga wynosi 7%, w przypadku opozycji - 20,5%. Blisko granicy braku zaufania znajduje się również PRON.

W tabeli 2 porównano dane o zaufaniu dorosłej reprezentacji społeczeństwa i tegorocznych abiturientów szkół ponadpodstawowych. Obie grupy w podobnym stopniu ufają Sejmowi, Kościołowi, milicji i Radzie Konsultacyjnej przy przewodniczącym Rady Państwa. Młodzież częściej niż dorośli ufa PRON-owi, PZPR, wojsku, opozycji politycznej i telewizji, rządziej natomiast rządowi. W porównaniu z dorosłymi abiturientami częściej deklarują nieufność jedynie wobec milicji i Rady Konsultacyjnej, rządziej zaś względem PRON, opozycji i telewizji; w pozostałych przypadkach odsetki nieufnych są podobne w obu grupach.

Tabela 2

w procentach

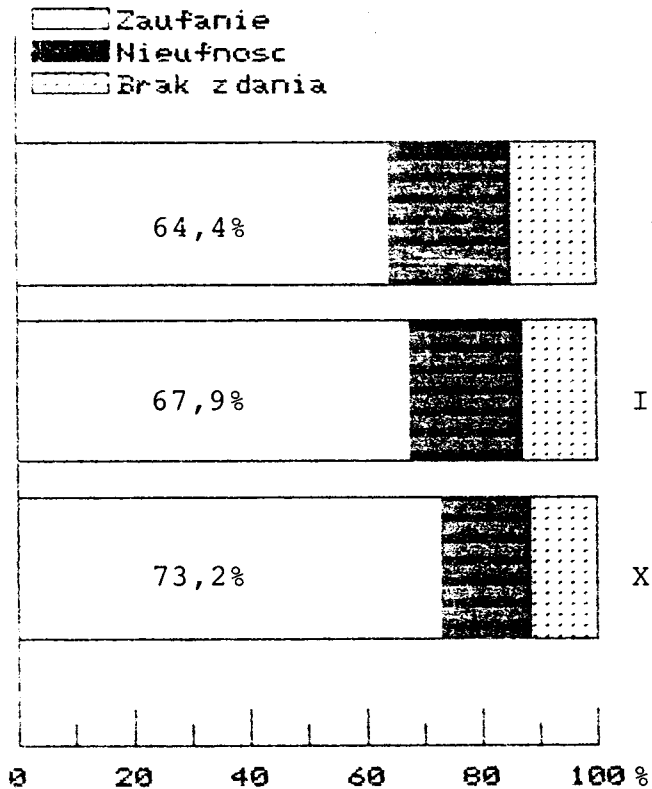
Instytucje i organizacje	Deklarujący					
	zaufanie		nieufność		brak oceny	
	a	b	a	b	a	b
Sejm	69,9	69,5	18,0	15,1	12,1	15,6
PRON	36,4	52,6	33,6	23,9	30,0	24,4
PZPR	35,4	39,2	42,4	39,7	22,3	21,1
Rząd (ministrowie)	51,4	47,2	33,8	31,7	14,9	21,1
Kościół (księża)	74,1	76,4	12,9	11,9	13,0	11,7
Milicja	48,1	50,7	32,2	36,9	19,8	12,5
Wojsko	66,2	70,3	18,6	19,3	15,2	10,3
Rada Konsultacyjna przy przewodniczącym Rady Państwa	37,3	38,3	17,4	22,4	45,3	39,2
Opozycja polityczna - przeciwnicy PZPR	21,8	31,9	42,3	31,7	35,9	36,4
Telewizja	53,5	63,5	29,5	23,8	18,0	12,8

a - dorosła ludność Polski; b - abiturienti szkół ponadstawowych.

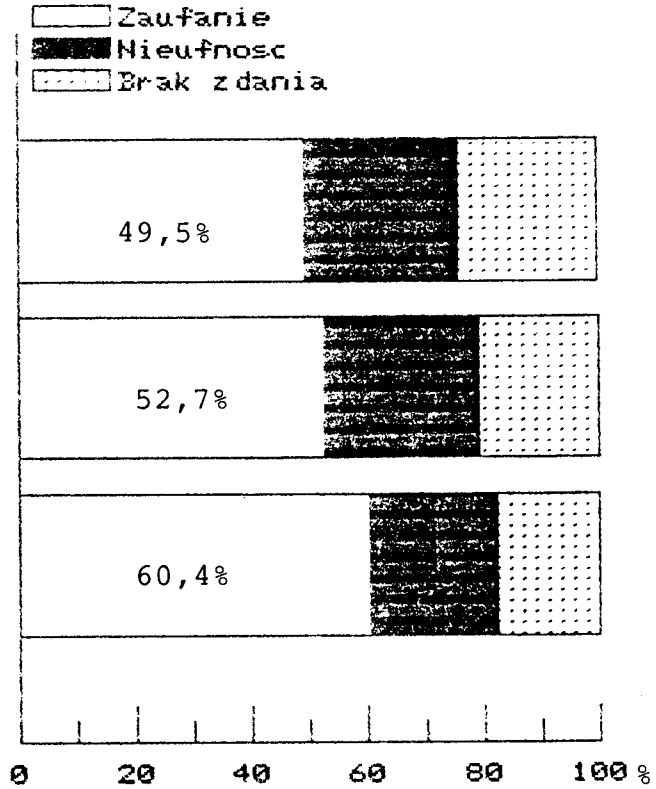
2. Zaufanie do W.Jaruzelskiego, Z.Messnera,
J.Glempa i L.Wałęsy

Wskaźnikiem zaufania do kluczowych osób publicznych podobnie jak w przypadku instytucji są odpowiedzi na pytanie, czy ich działalność dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami. Jest ono zadawane systematycznie w odniesieniu do czterech osób: przewodniczącego Rady Państwa, I sekretarza KC PZPR gen. W.Jaruzelskiego, prezesa Rady Ministrów prof. Z.Messnera, prymasa Polski kardynała J.Glempa i L.Wałęsy (rys.1).

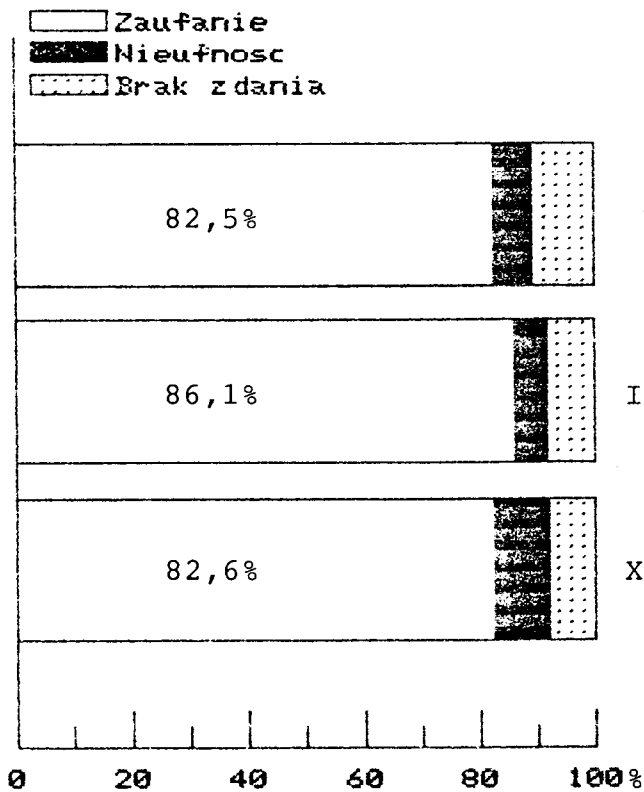
Od czasu podania do publicznej wiadomości szczegółowych założeń II etapu reformy gospodarczej stale spada zaufanie do przewodniczącego Rady Państwa i prezesa Rady Ministrów. W porównaniu ze stanem w lutym '88 liczebność ufających gen.W.Jaruzelskiemu zmalała o 3,5% (od listopada '87 o 8,8%), a Z.Messnerowi

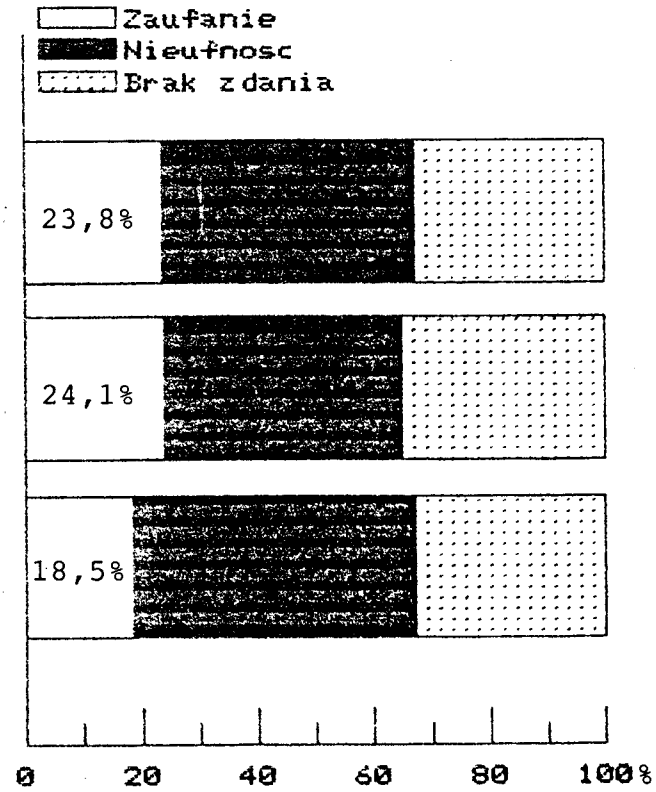
W. Jaruzelski

Z. Messner

J. Glemp

L. Wałęsa

Rys.1. Zaufanie do kluczowych postaci życia publicznego w Polsce

o 4,2% (od listopada o 11,9%). Między lutym a majem nie uległa natomiast zasadniczej zmianie liczba nieufnych względem obydwu przywódców. Obecnie gen.W.Jaruzelski ma poparcie dwóch trzecich polskiego społeczeństwa, Z.Messner - niespełna połowy. Z dezaprobatą o gen.Jaruzelskim wyraża się co piąty badany, o Z.Messnerze co czwarty.

W dalszym ciągu największe zaufanie i najmniejszą nieufność deklarują badani wobec Prymasa Polski kardynała J.Glempa. Zaufanie - 82,5%, to jest tyle, ile w listopadzie '87, chociaż o 3,6% mniej niż w lutym br.

Utrzymuje się odnotowany w lutym poziom zaufania do L.Wałęsy, ale jednocześnie w maju wzrosła liczba nieufnych wobec niego.

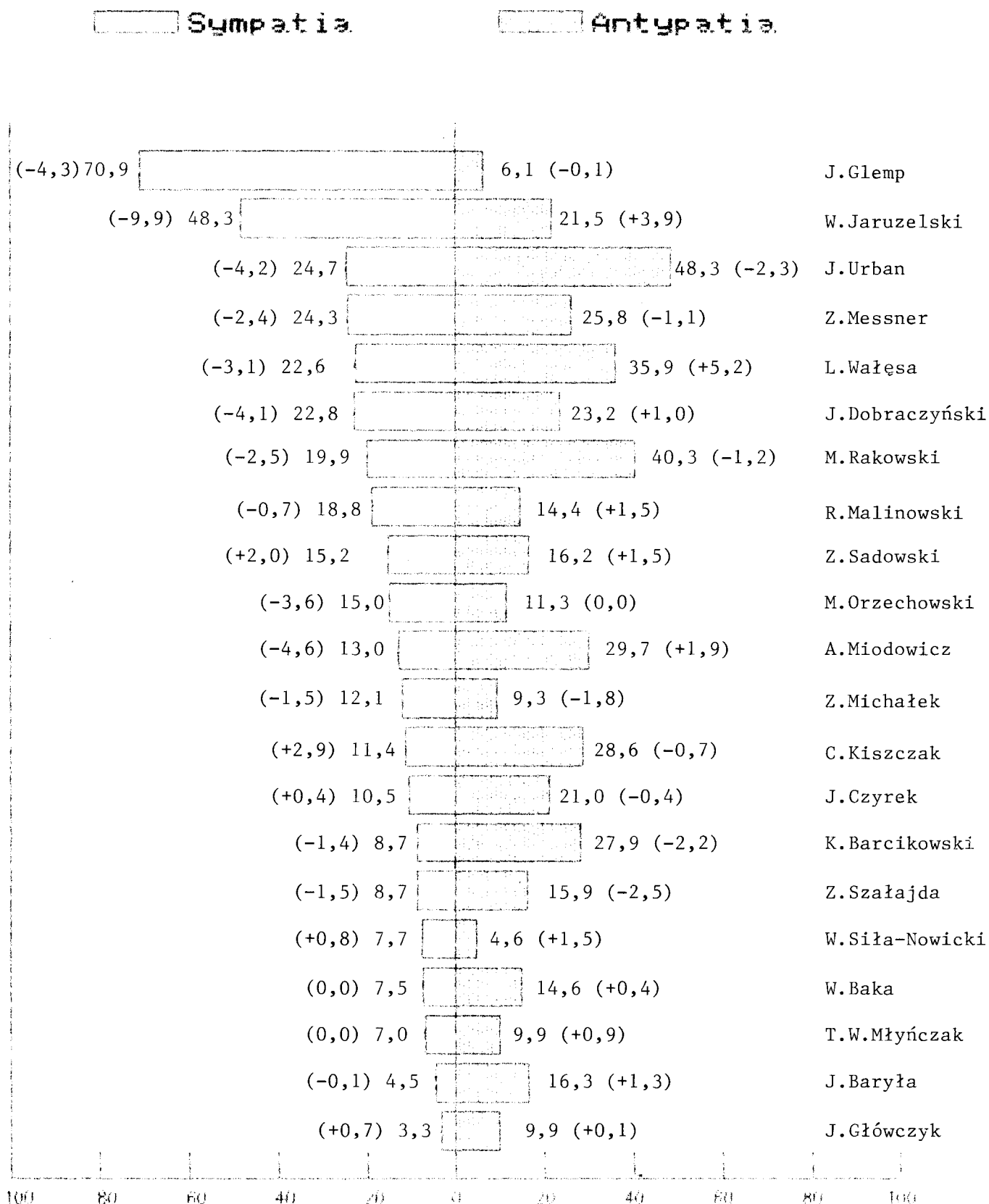
3. Sympatia wobec osób aktywnych w życiu publicznym kraju

Opinie o osobach publicznych analizowano również w wymiarze ich popularności: czy zyskały sympatię badanych, czy też takiej sympatii nie zyskały, czy są obojętne bądź całkowicie nie znane?

Przyjmując za punkt odniesienia dane z lutego br. stwierdzamy, że w kraju utrzymuje się tendencja do zmniejszania się sympatii względem niemal wszystkich osób publicznych uwzględnionych w badaniu - różnice w odsetkach deklarujących sympatię i brak sympatii (antypatię) między lutym a majem br. przedstawiono graficznie na rysunku 2.

Od listopada 1987 roku liczebność deklarujących sympatię do gen.W.Jaruzelskiego zmalała o 15,1%, Z.Messnera - 11,7%, J.Dobraczyńskiego - 9,4%, R.Malinowskiego - 7,8%, Z.Szałajdy - 6,9%, Z.Michałka - 6,5%, M.F.Rakowskiego - 6,2% i K.Barcikowskiego - 5,9% (tab.3). Największy wzrost odsetka deklarujących brak sympatii odnotowano w przypadku Z.Sadowskiego (o 7,9%), W.Jaruzelskiego (o 6,9%) i C.Kiszczaka (o 6,5%).

W maju osłabła sympatia wobec L.Wałęsy, chociaż wciąż jest większa aniżeli w listopadzie '87. Warto podkreślić, że obecnie żadna z osobistości - z wyjątkiem kardynała J.Glempa - nie cieszy się sympatią więcej niż połowy badanych.

Rys.2. Deklaracje sympatii i antypatii wobec osób publicznych

Uwaga - Liczby bez nawiasów oznaczają odsetek deklarujących sympatię lub antypatię według pomiaru z maja 1988 r. W nawiasach podano przyrosty (+) lub ubytki (-) deklaracji w porównaniu z pomiarem z lutego 1988 r.

Tabela 3

w procentach

Osoby aktywne w życiu publicznym Kraju	Deklarujący															
	sympatie				brak sympatii - antypatie				obojętność				niezdecydowanie			
	XI '87	II '88	V '88	różnica XI '87 - V '88	XI '87	II '88	V '88	różnica XI '87 - V '88	XI '87	II '88	V '88	różnica XI '87 - V '88	XI '87	II '88	V '88	różnica XI '87 - V '88
W. Baka	10,6	7,5	7,5	-3,1	11,7	13,8	14,6	+2,9	26,0	29,6	32,1	+5,1	6,4	5,7	7,3	+0,9
K. Barcikowski	14,6	19,1	8,7	-5,9	26,8	30,1	27,9	+1,1	36,0	38,1	38,7	+2,7	5,4	5,2	5,7	+0,3
J. Baryła	8,4	4,6	4,5	-3,9	13,4	15,0	16,3	+2,9	33,4	32,6	34,0	+0,6	5,3	5,3	6,0	+0,7
J. Czyrek	13,8	10,1	10,5	-3,3	20,1	20,6	21,0	+0,9	38,3	41,4	41,2	+2,9	5,7	5,5	6,4	-0,7
J. Dobraczyński	31,2	26,9	22,8	-8,4	21,2	22,2	23,2	+2,0	29,0	30,5	33,8	+6,8	4,7	5,0	5,4	+0,7
J. Glomp	75,6	75,2	79,9	-4,5	6,7	6,2	6,1	-0,6	14,3	15,1	17,8	+3,5	2,7	2,8	4,1	+1,4
J. Głowczyk	4,7	0,5	3,3	-1,4	8,4	9,8	9,9	+1,5	24,2	23,3	23,9	+1,7	5,1	4,5	6,1	+1,0
K. Jaruzelski	63,4	58,2	48,3	-15,1	14,6	17,6	21,5	+6,9	16,7	20,9	23,8	+7,1	4,4	4,7	6,2	+1,8
C. Kiszczak	15,4	8,5	11,4	-4,3	22,1	29,3	25,6	+6,5	32,0	31,4	33,8	+1,2	4,9	6,3	6,6	+1,7
R. Malinowski	26,6	19,5	18,8	-7,8	11,6	12,9	14,4	+2,8	34,5	39,6	37,6	+5,1	5,1	5,8	6,3	+1,2
Z. Messner	36,0	26,7	24,3	-11,7	23,0	26,9	25,8	+2,8	31,0	34,8	35,9	+4,9	5,1	5,7	6,6	+1,5
Z. Michalek	18,5	13,5	12,1	-6,5	9,4	11,1	9,3	-0,1	24,0	23,6	24,6	+0,6	4,6	4,7	6,1	+1,5
A. Miodowicz	16,2	17,6	15,0	-3,2	27,8	27,8	29,7	+1,9	22,5	22,5	23,4	+0,9	4,9	5,5	6,6	+1,7
T.W. Młynczak	9,1	7,0	7,0	-2,1	9,3	9,0	9,9	+0,6	31,0	30,5	31,3	+0,3	5,3	6,0	8,0	+2,7
M. Orzechowski	18,5	18,6	15,0	-3,5	8,1	11,3	11,3	+3,2	36,4	38,1	37,9	+1,5	5,9	4,7	6,7	+1,8
M.F. Rakowski	26,1	22,4	19,9	-6,2	38,8	41,5	40,3	+1,5	24,1	26,1	23,5	+4,4	4,5	4,1	4,8	-0,3
Z. Sadowski	17,1	13,2	15,2	-1,9	8,7	14,7	16,2	+7,9	22,6	28,5	23,3	+6,7	6,0	5,5	6,5	+0,5
W. Sifia-Nowicki	-	6,9	7,7	-	-	3,1	4,5	-	-	13,0	13,9	-	-	4,1	5,0	-
Z. Szalańda	15,6	10,2	8,7	-6,9	16,2	18,4	15,9	-0,3	36,6	26,0	29,0	+3,4	5,9	6,4	6,1	+0,5
J. Urban	28,8	28,9	24,7	-4,1	48,1	49,6	45,3	+0,2	17,6	17,0	22,0	+4,4	3,5	2,5	3,1	+0,6
L. Wałęsa	20,4	25,7	22,6	+2,2	36,0	30,7	25,9	-0,1	31,6	29,3	28,2	-3,4	10,4	12,0	12,6	+2,2

Uwaga - Odsetki deklarujących sympatię, antypatie, obojętność i niezdecydowanie nie sumują się do 100, różnice stanowią osoby deklarujące nieznaną liczbę sympatii.

Niepokojących informacji dostarcza analiza danych o stosunku abiturientów szkół ponadpodstawowych do osób publicznych (tab. 4), zwłaszcza do W. Jaruzelskiego i L. Wałęsy. Wobec pierwszego więcej osób (o 3,3%) przejawia niechęć niż sympatię, wobec drugiego natomiast odwrotnie - liczebność jego sympatyków jest o 16% większa niż deklarujących antypatię. Przewaga antypatii nad sympatią ma również miejsce w przypadku C. Kiszczaka (12,8%), Z. Messnera (12,2%), A. Miodowicza (11,8%), M.F. Rakowskiego (20,4%), Z. Sadowskiego (9,2%) i J. Urbana (20,8%). Obok L. Wałęsy jedynie J. Glemp i J. Dobraczyński mają wśród badanej młodzieży więcej sympatyków niż niechętnych.

Tabela 4

w procentach

Osoby aktywne w życiu publicznym kraju	Deklarujący					
	sympatię		brak sympatii		obojętność	
	a	b	a	b	a	b
J.Dobraczyński	22,8	17,4	23,2	15,9	35,8	31,7
J.Glemp	70,9	66,3	6,1	7,4	17,8	15,9
W.Jaruzelski	48,3	26,5	21,5	29,8	23,8	26,6
C.Kiszczak	11,4	3,5	28,6	16,3	30,8	23,8
Z.Messner	24,3	10,7	25,8	22,9	35,9	39,6
A.Miodowicz	13,0	7,0	29,7	18,8	33,4	35,1
M.F.Rakowski	19,9	10,8	40,3	31,2	28,5	32,7
Z.Sadowski	15,2	6,0	16,2	15,2	29,3	29,3
J.Urban	24,7	22,1	48,3	42,9	22,0	24,1
L.Wałęsa	22,6	38,1	35,9	22,1	28,2	23,7

a - dorosła ludność Polski; b - abiturienti szkół ponadpodstawowych,

Uwaga - Odsetki deklarujących sympatię, brak sympatii i obojętność nie sumują się do 100, różnicę stanowią osoby niezdecydowane bądź nie precyzujące opinii.

Charakterystyczne, że kryzys sympatii młodzieży wobec osób aktywnych w życiu politycznym jest znacznie silniejszy niż wobec instytucji przez te osoby reprezentowanych.

*

* *

Napięcia społeczne, niepokoje i strajki z przełomu kwietnia i maja znalazły większe odzwierciedlenie w deklaracjach sympatii i antypatii względem osób aktywnych w życiu publicznym niż w deklaracjach zaufania i nieufności wobec instytucji i organizacji społeczno-politycznych. Kryzys zaufania do kluczowych instytucji i organizacji został zahamowany, chociaż utrzymuje się na nie notowanym w minionych trzech latach niskim poziomie. Pogłębia się natomiast, zwłaszcza wśród młodzieży, kryzys zaufania i sympatii wobec kluczowych postaci sceny politycznej reprezentujących podstawowe siły o charakterze prosocjalistycznym.